

[B] **DE STANK VAN EEN FABRIEKSDORP.
“IK WAS NOG NOOIT IN ZELZATE GEWEEST”
VAN THOMAS BLOMMAERT**

Stilistisch gesproken is *Ik was nog nooit in Zelzate geweest* van Thomas Blommaert een tamelijk vermoeiend boek. De jonge schrijver laat geen gelegenheid voorbijgaan om een zin te formuleren die ons, laten we zeggen, bijzonder in de oren moet klinken. En die zeker in mijn Noord-Nederlandse oren de indruk wekt van een aanhoudend verzoek om hem grappig te vinden. Ook staat het boek vol taalwendungen die me pijn aan de oren doen. Blommaert wendt zich het liefst rechtstreeks tot zijn lezers, die hij met een telkens herhaald “ge” aanspreekt. Zinnen als “Zelfs Christus wist het al. Zalig zij die vervolgd worden omwille van de gerechtigheid want voor hen is het koninkrijk der hemelen” of even verderop “het tafereel in de Eurohal, straffer dan de intocht van Christus in Brussel, maakt hem wereldberoemd in het fabrieksdorp” kan ik niet lezen zonder bijwijze van spreken mijn bril op te moeten poetsen.

Maar daarmee is het onaardige over dit boek wel gezegd. Blommaert beschrijft het welvaren of het gebrek daaraan van de typische fabrieksstad – of liever nog: van het typische fabrieksdorp Zelzate – waarin hij zelf “pas van na 2006 is gaan rondlopen”. Het dorp ligt aan het kanaal van Gent naar Terneuzen, dat Zelzate in tweeën gesneden heeft. De mensen die er wonen, zijn gehecht aan hun buurt en hun

buurtcafé. De wijken heten Klein Rusland of de Katte en zo heten ze onder andere omdat de bevolking sinds jaar en dag “op de rooien” stemt. Bijna alle plaatselijke verkiezingen winnen ze op hun sloffen. Alleen bij de laatste verkiezingen haalt de partij van de nieuwe burgemeester De Vilder de meerderheid niet. En precies dat is het verhaal dat Blommaert wil vertellen. Hoe het komt dat alles wat eens rood was nu toch liever de andere kant op kijkt.

Natuurlijk zijn er, zoals in alle dorpsgeschiedenissen, hoofd- en bijrolspelers. Blommaert laat er geen twijfel over bestaan wie naar zijn beleving de hoofdrolspelers zijn. Dat zijn de twee doktoren die zich “de doktoren van het Volk” noemen en die op het Groenplein hun praktijk gevestigd hebben. Frans van Acoleyen en Roland van Acker. Ze behandelen hun klanten ook als die het geld voor de behandeling niet in hun portemonnee hebben en ze maken zich daarmee buitengewoon geliefd. Een deel van het boek gaat over de strijd die ze met de reguliere Orde van Geneesheren moeten voeren omdat ze weigeren hun verplichte contributie in de kas van die orde te storten. De orde stuurt deurwaarders op ze af, maar op 3 november 1983 bezetten 250 Zelzatenaren het kleine smalle rijtjeshuis van dokter Van Acoleyen. Buren hebben soep klaargemaakt, mannen van de Sidmarfabriek zijn hun solidariteit komen betuigen, de huisbaas brengt de huur van november terug en iedereen vertelt verhalen over hoe ge deurwaarders tegenhoudt. De orde stuurt dus vergeefs deurwaarders op ze af, waarna het halve dorp per autobus naar het

Het Kanaal Gent-Terneuzen in Zelzate.

bureau van de orde afreist om voor hun doktoers op te komen. Uiteindelijk belandt de lokale partij die de doktoers hebben opgericht met zes man in de gemeenteraad, waar de christenen en de socialisten hen broederlijk wegzetten als populist en raddraaiers.

Op de achtergrond van alle dorpsverhalen speelt het bedrijf dat Zelzate zijn broodwinnig gegeven heeft de voornaamste bijrol. Sidmar, de Sidérurgie Maritime, een bedrijf dat “een veelvoud van de emissie van de huisvuilverbrandingsinstallaties in het Vlaamse Gewest aan dioxines uitbraakt”. Blommaert is er niet de man naar om erg standpunterig te schrijven, maar als hij het over de Sidmar heeft, lees je als het ware een parafrase van *Das Kapital*. Het lukt de fabriek om medewerkers als Dirk Goemaere die zich niet aan hun orde houden te ontslaan, zelfs als ze kort voordien tot afgevaardigde namens de werknemers zijn gekozen.

De laatste burgemeester van Zelzate, De Vilder, moet het meemaken dat zijn socialistische partij, de sp.a, terugvalt op een schamele 27,2 procent van de stemmen. Zo weinig stemmen hebben de roden in Zelzate nog nooit gehaald. De burgemeester kan het niet begrijpen. Hij ziet niet dat er, zelfs in Zelzate, een einde gekomen is aan de dagen van weleer. De dagen van de jeugd die georganiseerd was in de Rode Valken, van zijn voorgangers die moeiteloos de absolute meerderheid haalden. Na zijn nederlaag legt hij de schuld niet bij de onafwendbare loop der geschiedenis maar bij het duikgedrag van zijn voorganger. Bij diezelfde verkiezingen verliest de partij van de doktoers overigens ook drie zetels. Ook voor hen heeft de tijd zijn werk gedaan.

Blommaert is erin geslaagd om via een microgeschiedenis die zich in een fabrieksdorp afspeelt een bloedstollend verslag te schrijven over de opkomst en de ondergang van de rode familie. De moderne thema's vinden in dit boek een plaats. Vooral ook de huiveringwekkende omgang met de natuur, die zich te Zelzate vooral manifesteert in de vorm van afbrokkelende gipsbergen, onwelriekend slibafval en stank die over de Nederlandse grens naar België toe waait.

Ondanks mijn bezwaren beleefden mijn Noord-Nederlandse oren wel degelijk veel plezier aan dit boek. Zelfs aan de conclusie van de schrijver, die van de gelegenheid gebruikmaakt om zijn

zinnen nog eens fijn in het rond te laten draaien. “Op zo'n moment voelt ge de verleiding u af te vragen hoe de tijd zal zijn die er zal zijn. Wie zal het zeggen? Als de wereld ondersteboven staat zoals ze nu doet, moet ze dan niet omgedraaid worden zodat ze weer op haar benen kan staan?”

Zelfs dat neem ik dan voor lief.

GERARD VAN WESTERLOO

THOMAS BLOMMAERT, *Ik was nog nooit in Zelzate geweest*,
EPO, Antwerpen, 2010, 248 p.
